

prof. zw. dr. hab. Regina Michalak
dziedzina -sztuki muzyczne
dyscyplina artystyczna- instrumentalistyka
40-282 Katowice

Katowice 31.08.2019

R.Michalak@am.katowice.pl

RECENZJA

w przewodzie doktorskim mgr. Moniki Hanus z Akademii Muzycznej
im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu

Zleceniodawca opinii

Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu Wydział Instrumentalny, pismo z dnia 03.07.2019r. zlecenie podjęte w związku z uchwałą Rady Wydziału Instrumentalnego z dnia 20.03.2018r. na podstawie art. 11 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych, i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (DZ.U. nr 65, poz.595, z późn. zm.) o wszczęciu na wniosek pani mgr. Moniki Hanus z dnia 17.02.2018 r. postępowania na stopień doktora sztuki w dziedzinie sztuk muzycznych, dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka.

Do nadesłanego mi przez Dziekana Wydziału Instrumentalnego pisma z dnia 03.07.2019 informującego o powierzeniu mi funkcji recenzenta w w/w postępowaniu, została dołączona dokumentacja zgodnie z § 1 ust.1 pkt.1-3 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 września 2011r. (Dz.U. 2011.204.1200 z późn. zm.).

Uwagi do dokumentacji:

- brak numeracji stron
- kolejność dokumentów –niezgodna ze spisem treści
- w życiorysie Doktorantki- brak odniesienia do pracy zawodowej
- działalność w podwójnej formie (pionowo i w tabelach)

- w spisie treści brak punktu: wniosek Kandydatki o wszczęcie przewodu
- część dokumentacji umieszczona odwrotnie
- brak wykazu opanowanego repertuaru, co ujęte jest w spisie treści
- niektóre koncerty anonosowane podwójnie

Podstawowe dane o Kandydatce

Pani Monika Hanus jest absolwentką Akademii Muzycznej im. K. Lipińskiego we Wrocławiu, w której w roku 2015, ukończyła studia pianistyczne pod kierunkiem prof. dr. hab. Grzegorza Kurzyńskiego, natomiast kameralistykę fortepianową w klasie prof. dr. hab. Heleny Kurzyńskiej.

W roku 2015, została przyjęta na studia doktoranckie w tejże uczelni, które ukończyła w roku 2018, po czym złożyła do Dziekana wniosek o wszczęcie postępowania doktorskiego.

Od momentu ukończenia studiów zatrudniona jest na Wydziale Instrumentalnym w Akademii Muzycznej we Wrocławiu na stanowisku wykładowcy w charakterze pianisty- akompaniatora.

Zatrudniona jest również w OSM I i II st. im. K. Szymanowskiego we Wrocławiu (w dokumentacji brak precyzyjnych danych.)

Jest laureatką konkursów kameralnych, zarówno krajowych jak i zagranicznych. Na swoim koncie posiada również 13 „Dyplomów z wyróżnieniem” za najlepszy akompaniament.

Prowadzi aktywną działalność koncertową w charakterze pianistki kameralistki.

OCENA DZIAŁALNOŚCI ARTYSTYCZNEJ.

Mgr. Monika Hanus zatrudniona jest na stanowisku wykładowcy w charakterze pianisty akompaniatora na Wydziale Instrumentalnym w Akademii Muzycznej im. K. Lipińskiego we Wrocławiu.

Biorąc pod uwagę fakt iż doktorantka ukończyła studia magisterskie w roku 2015, następnie w tym samym roku rozpoczęła Studia doktoranckie, które ukończyła w roku 2018, składając bezpośrednio wniosek o wszczęcie postępowania doktorskiego, należy stwierdzić iż jest to najkrótsza z możliwych, a zatem niemal błyskawiczna ścieżka kariery naukowo-artystycznej.

Pomimo krótkiego, bo zaledwie trzyletniego przedziału czasowego, dorobek artystyczny doktorantki jest znaczący.

Jeszcze podczas studiów wraz z trębaczem Aleksandrem Kobusem p. mgr. Monika Hanus, zdobyła nagrody i wyróżnienia w następujących konkursach:

- I miejsce w konkursie duetów we Włoszech (2014)
- II miejsce w Akademickim Konkursie Duetów Instrumentalnych we Wrocławiu (2014)
- III miejsca na Ogólnopolskim Turnieju Kameralnym w Bydgoszczy (2015) oraz wyróżnienia:
- na Międzynarodowym Przeglądzie Zespołów Kameralnych Jawor (2013)
- na Międzynarodowym Przeglądzie Zespołów Kameralnych w kategorii Trio -Jawor (2012)

Natomiast po studiach:

- II miejsce w Międzynarodowym Konkursie Muzycznym” Grand Prize Virtuoso” w Londynie (2017) w duecie z trębaczem A. Kobusem
- II miejsce w Akademickim Konkursie Zespołów Kameralnych we Wrocławiu (2017) w kategorii Trio

oraz wyróżnienia:

- Łomianki – w duecie z klarnecią Gustawem Bachorzem (2016).

Jedną z form działalności artystycznej doktorantki, jest dość liczny, jako że ponad dwudziestokrotny udział w konkursach w charakterze pianisty-akompaniatora.

Dotyczy on co prawda w dużej części udziału w konkursach na poziomie szkół I i II stopnia, ale także konkursów na poziomie akademickim takich jak;

- X Międzynarodowy Konkurs Muzyczny im. M. Spisaka (2016)
- Międzynarodowy Konkurs Muzyczny Praga (2016)
- X Międzynarodowy Konkurs Instrumentów Dętych Wrocław (2016)
- Kalisz VII Międzynarodowy Festiwal Trębaczy

(uwaga dotycząca zapisu w dokumentacji, odnosząca się do udziału w konkursach w charakterze akompaniatora).

W opinii recenzenta, powinny być wyraźnie oddzielone konkursy CEA , czy też inne związane ze szkolnictwem I lub II stopnia, od konkursów z udziałem studentów. Podane w dokumentacji w formie połączonej, często powodują konieczność domyślania się recenzenta, jakiego rodzaju konkursu dotyczy poszczególna adnotacja

Niewątpliwie do liczących się osiągnięć artystycznych p Moniki Hanus, należy fakt otrzymania 13 wyróżnień za najlepszy akompaniament w konkursach w Elblągu, Orawie, Włoszakowicach, Szczecinie, Krośnie Katowicach Wrocławiu, Dąbrowie Górniczej, Legnicy, Warszawie, Kaliszu, oraz w Chrzanowie.

Pani mgr. M. Hanus uczestniczyła czterokrotnie w Festiwalach organizowanych przez Akademię Muzyczną we Wrocławiu, prezentując między innymi Trio fortepianowe B-dur L.van Beethovena, oraz utwory na klarnet i fortepian, a mianowicie: Sonatę A. Baxa, R. Muszyńskiego - Time Pieces op.43, a także R.Schumanna –Fantasiestucke op.73.

Na swoim koncie ma ponad 50 występów publicznych, w zdecydowanej większości bo aż 46 w Akademii Muzycznej we Wrocławiu, ale także w Sali Klubu Muzyki i Literatury we Wrocławiu, w Sali koncertowej O.S.M. I i II st. im K. Szymanowskiego we Wrocławiu, w Sali Koncertowej Akademii Muzycznej w Katowicach, w Warszawie, Dusznikach. Olecku, Sycowie oraz w Trzebnicy.

Jak wynika z dokumentacji, doktorantka występuje przede wszystkim z instrumentami dętymi (klarnet, fagot, trąbka, puzon), a także w zdecydowanie mniejszym wymiarze, również z instrumentami smyczkowymi (skrzypce, altówka, wiolonczela). Analizując programy koncertów, należy podkreślić iż doktorantka w chwili obecnej posiada bardzo duży repertuar, przede wszystkim na instrumenty dęte zwłaszcza na klarnet i trąbkę, na który składają się trudne i ambitne pozycje wymagające wysokich umiejętności pianistycznych i kameralnych.

Pani Monika Hanus swoje umiejętności doskonaliła uczestnicząc czynnie w Warsztatach kameralnych, organizowanych przez Katedrę Kameralistyki Akademii Muzycznej we Wrocławiu, prowadzonych przez prof. dr. hab.: K. Borucińską, M. Szwejger- Kułakowską, K. Jankowską- Borzykowską, A. Prabucką - Firlej, Thomasa Stenhofela, oraz dr. hab. W.Holtza.

W sferze działań naukowych, doktorantka ma na swoim koncie czynny udział w dwóch sesjach naukowych organizowanych przez Akademię Muzyczną we Wrocławiu, podczas których wygłosiła następujące referaty:

- „Muzyka kameralna w twórczości kompozytorów amerykańskich: Eric Ewazen, Halsey Stewens, Kevin McKee” (2017)
- „Twórczość kameralna wybranych polskich kompozytorów działających W latach 1750-1830” (2016)

Pani Monika Hanus dołączyła do swojej dokumentacji również aneks, w którym przedstawiła swoją działalność już po wszczęciu przewodu doktorskiego, aż do chwili obecnej. W opinii recenzenta, ten okres działalności można raczej zaliczyć na poczet ewentualnego kolejnego awansu, nie mniej jednak należy zauważyć iż są to następujące osiągnięcia doktorantki:

Trzy wyróżnienia za akompaniament w konkursach:

- Elbląg-Międzynarodowy Konkurs Instrumentów Smyczkowych (2019)
- Włoszakowice- Ogólnopolski Konkurs Młodych Muzyków (2018)
- Krosno Odrzańskie - V Lubuskie Forum klarnetowo- saksofonowe

Ponadto- doktorantka dołączyła informację o udziale:

- w XIII Festiwalu klarnetowym w Piotrkowie Trybunalskim, (2019)
- V Ogólnopolskim Konkursie „Miniatura wiolonczelowa” , Warszawa (2019)
- ARD- Musikwettbewerb Monachium (2018)
- Konkursie per Clarinetto „Citta di Carlino” (2018)

Od momentu wszczęcia przewodu doktorskiego do chwili obecnej, pani M. Hanus wystąpiła w 17 koncertach, w przeważającej części z klarnecistami, we Wrocławiu, Strzelinie, Łodzi Poznaniu i Krakowie.

Wzięła również czynny udział w kolejnej sesji naukowej organizowanej przez Akademię Muzyczną we Wrocławiu, podczas której wystąpiła z referatem nt. „Zygmunt Herembeszta – Sonatina na klarnet i fortepian” (2018)

Działalność artystyczną i naukową pani mgr. Moniki Hanus, oceniam bardzo pozytywnie.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Praca doktorska mgr. Moniki Hanus, składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na płycie CD, oraz jego opisu w formie pisemnej dysertacji noszącej tytuł:

„Zagadnienia stylistyczne –wykonawcze utworów kameralnych Erica Ewazena jako czynniki warunkujące kształt brzmieniowy dzieła muzycznego i źródło inspiracji dla rozwoju artystycznego pianisty- kameralisty.”

Na dzieło artystyczne składają się następujące utwory;

- Eric Ewazen- Sonata na trąbkę i fortepian.
- Sonata na puzon i fortepian.
- Trio na klarnet altówkę i fortepian

Rejestracji nagrania p. Monika Hanus dokonała w dniach 16.04 i 18.04. 2019 w Sali Koncertowej Akademii Muzycznej im. K. Lipińskiego we Wrocławiu przy współudziale reżysera dźwięku dr. Bartłomieja Kruka.

Utwory kameralne E. Ewazena, przedstawione przez Doktorantkę jako dzieło artystyczne, są bez wątpienia pewnego rodzaju wyzwaniem, co może zabrzmieć paradoksalnie, zwłaszcza w kontekście niekwestionowanych arcydzieł muzyki kameralnej takich jak: Sonaty V.A. Mozarta, L. van Beethowena, F. Schuberta, S. Rachmaninowa C. Franka i wielu innych wybitnych kompozytorów.

Jednakże wiadomą rzeczą jest fakt, iż misją muzyków instrumentalistów – jest również tzw. „powoływanie do życia” utworów mniej, lub zupełnie nieznanych kompozytorów, również z innych kontynentów.

Decydując się na taki właśnie wybór, Doktorantka miała z jednej strony tylko pozornie większą swobodę, jako że był to obszar w pewnym sensie dziewiczy do rozpoznania, z drugiej zaś strony ogromną odpowiedzialność, a zarazem wielką okazję do wypromowania, w najlepszym tego słowa znaczeniu, utworów nie znanych, lub prawie nie znanych dla przeważającej części publiczności.

Dlatego też realizację przewodu doktorskiego pani Moniki Hanus, polegającego na bardzo wnikliwej pracy nad tego rodzaju dziełem pod względem artystyczno - wykonawczym, w połączeniu z jego opisem merytorycznym, będącym rezultatem wielu analiz i wniosków z nich płynących, oraz zdobytej wiedzy, określiłam jako wyzwanie zarówno dla Doktorantki, jak i każdego ze współwykonawców, które jednakże finalnie powinno być powodem do zasłużonej satysfakcji artystycznej.

Doktorantka w wyżej wymienionych utworach E. Ewazena, zaprezentowała dobry warsztat pianistyczny, rzetelne potraktowanie zapisu tekstu nutowego, a także swobodę wspólnego muzykowania.

Sonata na trąbkę i fortepian E. Ewazena w interpretacji Doktorantki wraz ze znakomitym trębaczem Aleksandrem Kobusem, zaprezentowana jest na wysokim poziomie artystyczno- wykonawczym wraz z interesującą interpretacją- z jednej strony z dużą swobodą, a jednocześnie z należytą dyscypliną wykonawczą. Pozostałe dwie pozycje nie budzą większych zastrzeżeń.

Partie fortepianu we wszystkich prezentowanych utworach E. Ewazena, charakteryzuje niestety bardzo duże, żeby nie powiedzieć ustawiczne podobieństwo faktury, wręcz powtarzanie podobnych schematów, co powoduje momentami nawet wrażenie niepotrzebnego wydłużania utworu w czasie, a w wielu wypadkach nawet nieco monotonnej narracji.

Na początku recenzji, nie bez kozery użyłam określenia, iż utwory te są pewnego rodzaju wyzwaniem dla pianisty. Owszem tak, ponieważ pozytywny i ostateczny ich kształt artystyczny, uwarunkowany jest koniecznością

posiadania umiejętności swobodnego i profesjonalnego poruszania się w kameralnym wykonawstwie, wyrazistej i silnej osobowości, jak i determinacji w kształtowaniu ich interpretacji.

Uważam także, iż utwory te należą do gatunku utworów, które niestety nie bronią się same, dlatego też wymagają od wykonawców wyrazistej siły przekazu, przy aktywnym udziale także własnej osobowości.

Uwagi pod adresem pianistki, dotyczą konieczności wystrzegania się być może istniejącej w podświadomości, postawy stricte akompaniatorskiej, wynikającej z pełnienia na co dzień roli akompaniatora, na rzecz absolutnie kameralnego współuczestniczenia, a więc aktywnego współtworzenia dzieła. Czasami ta pierwsza postawa nieco góruje nad tą drugą, co przekłada się na zbyt monotony w wielu fragmentach charakter realizowanej partii fortepianu, asekuracyjną wręcz dynamikę, a zatem i nie zbyt bogatą kolorystykę, a w rezultacie nawet na wyraźny brak zdecydowanego i wyrazistego współudziału w tworzeniu wspólnej artystycznej kreacji.

W II części Sonaty na trąbkę i fortepian, wkradł się „chochlik” rytmiczny, ponieważ w taktach 67 i 68 obowiązuje 9/8, natomiast na nagraniu takt 68 wykonany jest na 6/8.

Doktorantka analizując język kompozytorski E. Ewazena wielokrotnie podkreślała, iż jedną z charakterystycznych cech Jego języka kompozytorskiego jest wyrazista kontrastowość dynamiki. Niestety, nagranie mnie o tym nie przekonuje.

OPIS DZIEŁA ARTYSTYCZNEGO

Opis dzieła artystycznego składa się ze wstępu, czterech rozdziałów, zakończenia oraz bibliografii. Doktorantka dołączyła do opisu w postaci aneksu także wykaz twórczości Erica Ewazena. Należy dodać iż w literaturze polskojęzycznej, jak dotąd nie ukazała się ani jedna pozycja książkowa związana z życiem i twórczością tego kompozytora, dlatego też Doktorantka korzystała z literatury angielsko-języcznej, cytowanej w bibliografii, powołując się w przypisach na tłumaczenia własne.

W rozdziale I zatytułowanym „Wokół życia i twórczości E. Ewazena” Doktorantka przedstawiła sylwetkę kompozytora, oraz krótką charakterystykę Jego twórczości.

Rozdział II poświęcony jest w ogólnym zakresie muzyce amerykańskiej XX i XXI wieku, będącej po części owocem funkcjonowania różnych nurtów, prądów, stylów, a nade wszystko będącej także efektem nie tylko wzajemnego przenikania, ale często wprost bezpośrednich wpływów wybitnych

kompozytorów europejskich. Doktorantka wymienia i charakteryzuje w zarysie również postaci wybitnych przedstawicieli muzyki amerykańskiej.

Rozdział III zatytułowany „Gatunki muzyki kameralnej E. Ewazena. *„Analiza i interpretacja”*”, składa się z czterech podrozdziałów. Trzy z nich „zawierają informacje na temat okoliczności powstania trzech utworów składających się na dzieło artystyczne”, a także dość ogólne, krótkie analizy formalne.

Natomiast podrozdział pierwszy zatytułowany: „*Sonata- rys historyczny*”, zawiera jedynie symboliczny zakres informacji, co w wypadku dysertacji o charakterze naukowym, jak gdyby nie spełnia oczekiwań, zwłaszcza w kontekście dzieła artystycznego na które składają się właśnie dwie formy sonatowe.

Odnosząc się do drugiego członu tytułu rozdziału III, o brzmieniu: „*Analiza i interpretacja*”, należy zauważyć iż problem interpretacji został całkowicie pominięty, lub też co nie wykluczone, został pominięty podczas druku.

Rozdział IV „*Zagadnienia stylistyczno wykonawcze jako czynniki warunkujące kształt brzmieniowy dzieła artystycznego*”, powinien z założenia stanowić dominantę opisu dzieła artystycznego, jako że stanowi główną część tematu pisemnej dysertacji.

Analizując wypowiedź pisemną Doktorantki, odnoszę nieodparte wrażenie, że nurtuje Ją przede wszystkim język muzyczny i kompozytorski, za pomocą którego E. Ewazen kształtuje poszczególne utwory omawianego dzieła artystycznego.

Pani M. Hanus w przeprowadzonych analizach, kieruje swoją uwagę przede wszystkim na stosowane przez kompozytora środki wyrazu, co jest niewątpliwie bardzo istotne, zwłaszcza z punktu widzenia tematu pracy. Brakuje natomiast bezpośredniego odniesienia się Doktorantki tym razem z punktu widzenia pianistki – kameralistki do tychże, w kontekście dominujących w prezentowanym dziele artystycznym form kameralnych, jakimi są prezentowane dwie sonaty oraz trio.

Doktorantka bardzo często, używa określenia „odcinek,” czy też „przebieg”, natomiast w całym opisie dzieła nie pojawiają się takie słowa jak: „faza”, „narracja”, czy chociażby „treść” utworu.

Wiadomą rzeczą jest fakt, iż środki wyrazu idą w parze z narracją w utworze, wspomagają nie tylko budowanie treści utworu, różnego rodzaju napięć, czy kulminacji, ale są też niezastąpionym elementem w budowaniu ekspresji.

Z opisu dzieła artystycznego jasno wynika, iż p. M. Hanus analizuje poszczególne środki wyrazu jako oddzielne elementy, w kontekście poszukiwania wspólnej płaszczyzny brzmienia różnych instrumentów, czego

absolutnie nie neguję, ze względu na to iż jest to rzecz absolutnie oczywista, nie mniej brakuje jak gdyby stwierdzenia iż zarówno intensywność jak i sposób realizacji chociażby agogiki, kształtowania dynamiki, czy wykorzystania całej gamy rodzajów artykulacji w każdym utworze wykonywanym z jakimkolwiek innym instrumentem, w naturalny sposób zależy przede wszystkim od stylu, rodzaju utworu, formy i jego treści, a ponadto w jednakowym stopniu dotyczy konieczności poszukiwania spójnego brzmienia zawsze przez obu instrumentalistów równocześnie.

Doktorantka na podstawie pracy warsztatowej nad dziełem artystycznym, a także przeprowadzonych analiz, stwierdza iż utwory te reprezentują nurt neoklasyczny w twórczości E. Ewazena, aczkolwiek kompozytorowi temu nie był obcy także nurt zarówno neoromantyczny, jak i postimpresjonistyczny. Stwierdza również, że utwory te cechuje bardzo duże podobieństwo pod względem języka kompozytorskiego, którego cechą charakterystyczną jest kontrastowość w kreowaniu poszczególnych elementów dzieła, a zatem dynamiki, metro - rytmiki, kolorystyki, faktury, oraz specyfiki operowania pracą motywiczną.

Praca napisana jest językiem wymagającym nieco większej „oglądy” stylistycznej. Nie zawsze myśli formułowane są jasno i czytelnie. W opisie dzieła artystycznego występują drobne uchybienia edytorskie w postaci braku znaków interpunkcyjnych.

KONKLUZJA

Oceniając całokształt dotychczasowego dorobku artystycznego i naukowego pani mgr. Moniki Hanus, jak i przedstawioną pracę doktorską złożoną z dzieła artystycznego i jego opisu zatytułowaną: *„Zagadnienia stylistyczne – wykonawcze utworów kameralnych E. Ewazena, jako czynniki warunkujące kształt brzmieniowy dzieła muzycznego i źródło inspiracji dla rozwoju artystycznego pianisty- kameralisty,”* pomimo umieszczonych w recenzji uwag, oceniam pozytywnie. Zarówno dzieło jak i jego opis posiadają określony, istotny walor artystyczno-poznawczy, a tym samym stanowią wkład w rozwój dyscypliny artystycznej instrumentalistyka, spełniając tym samym wymagania art.13 ust.1 ustawy z dnia 13.03.2003 roku.

Pracę doktorską mgr. Moniki Hanus przyjmuje.

prof. dr.hab. Regina Michalak